

DOI: 10.7251/GFP1505213A

UDC: 336.2

Pregledni naučni rad*Datum prijema rada:*
16. maj 2015.*Datum prihvatanja rada:*
2. jun 2015.

Multilateralni mehanizmi za eliminaciju globalnog fenomena dvostrukog neoporezivanja

Rezime: Internacionalizacija službene saradnje poreskih uprava predstavlja adekvatan odgovor na rastuću internacionalizaciju poslovanja obveznika i pojavu novih finansijskih instrumenata. Pojava prekograničnih i međunarodnih poreskih prevara, osim što ugrožava budžete država, narušava pravednost oporezivanja, budući da regularni poreski obveznici plaćaju više poreza nego što bi trebali, te ugrožava efikasnost alokacije kapitala i ravnopravnu konkurenciju na tržištu. Razmjena podataka o obveznicima i transakcijama u okviru multilateralnih sporazuma omogućuje državama da ispravno razrežu poreske obaveze u polju direktnih poreza, ali i da suzbiju poresku evaziju i utaju poreza i eliminišu dvostruko neoporezivanje na globalnom nivou. Usvajanje harmoniziranog pravnog okvira saradnje poreskih uprava predstavlja pobjedu novih snaga u svijetu koje se zalažu za maksimalnu transparentnost u porezima i finansijskima u globalnom poslovanju. Imajući u vidu opredjeljenje BiH za evropske integracije operativni model službene saradnje poreskih uprava u BiH trebao bi se temeljiti na mehanizmima, standardima i najboljoj praksi EU. Ovakav pristup ne samo da bi omogućio ispunjavanje obaveza prema MMF- u već bi predstavljao adekvatan korak ka integriranju BiH u sistem službene saradnje poreskih uprava EU.

Ključne riječi: neoporezivanje, razmjena podataka za poreske svrhe

*Doc. dr***Dinka Antić**

*Fakultet pravnih nauka,
Panevropski univerzitet
Apeiron Banjaluka,
BiH i šef Odjeljenja za
makroekonomsku analizu
Upravnog odbora Uprave za
indirektno oporezivanje BiH,
Banjaluka*

UVOD

Proces globalizacije, koji je omogućio snažnu ekspanziju migracija ljudi, kapitala, tehnologije i *know-how*, dobara i usluga, doveo je do pojave globalnih finansija. Osim rastuće izloženosti vlada velikog broja država sve većem zaduživanju na međunarodnim finansijskim tržištima i kod međunarodnih finansijskih institucija globalne finansije obuhvataju i međunarodne finansijske tokove koji nastaju kao posljedica globalnih migracija ljudi, kapitala i dobara. Iako se, uglavnom radi, o finansijskim transakcijama privatnog sektora (pojedinaca, kompanija i finansijskih korporacija) međunarodne finansijske transakcije imaju rastući značaj za kvalitet i konsolida-

ciju javnih finansija svih država koje su involvirane u globalne transakcije, jer se radi o objektima oporezivanja koji su osnova savremenih poreskih sistema - potrošnji, dohotku, prihodu i nepokretnostima. Posjedovanje imovine, ostvarenje dohotka (prihoda) i obavljanje transakcija izvan matične države predstavljaju različite osnove za nastanak poreske obaveze. Ukoliko se isti poreski događaj oporezuje u dvije države zbog različitog poreskog tretmana ista transakcija može biti oporezovana u obje zemlje. Za eliminaciju ili ublažavanje nastanka dvostrukog oporezivanja državama imaju na raspolaganju različite mjere, nacionalne i međunarodne, bilateralnog i multilateralnog karaktera, u obliku sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja.

Dvostruko oporezivanja u globalnom svijetu potiče pojavu novog globalnog finansijskog fenomena dvostrukog neoporezivanja. Koristeći neusklađenost pravila oporezivanja u različitim zemljama primaoci dohotka ili prihoda ili vlasnici imovine mogu izbjeći plaćanje poreza. Dvostruko neoporezovanje se može javiti i kao rezultat neusklađenih pravila oporezivanja zbog tzv. agresivnog poreskog planiranja korporacija i menadžera koji posluju u više država. Linija razgraničenja između izbjegavanja poreza i poreskog planiranja je tanka i vezana je za visinu poreske obaveze i sankcije. Za razliku od izbjegavanja poreza, koje poreske vlasti mogu sankcionirati, kod poreskog planiranja postoje samo minimalne šanse nastanka poreske obaveze i nikakve sankcije¹. Pojava agresivnog poreskog planiranja rezultira prekograničnim i međunarodnim poreskim prevarama. Osnovno načelo pravednosti oporezivanja je narušeno, jer regularni poreski obveznici plaćaju više poreza nego što bi trebali. Pored toga, ugrožena je i efikasnost alokacije kapitala i ravnopravna konkurencija na tržištu².

Jedan od odgovora država na rastuću internacionalizaciju poslovanja obveznika i pojavu novih finansijskih instrumenata, prevara i agresivnog poreskog oporezivanja jeste adekvatna internacionalizacija službene saradnje poreskih uprava. Razmjena podataka o obveznicima i transakcijama omogućuje državama da ispravno razrežu poreske obaveze svojih rezidenata, da suzbiju poresku evaziju i utaju poreza i eliminiiraju dvostruko oporezivanje i neoporezivanje. Osim toga, razmjena podataka relevantna za oporezivanje može da ukaže na finansijske transakcije povezane sa pranjem novca, koruptivnim aktivnostima, nedozvoljenom trgovinom ili finansiranjem terorizma.

S obzirom na globalnu dimenziju finansijskog fenomena dvostrukog neoporezivanja postoji potreba za kreiranjem globalnog sistema razmjene podataka potrebnih za razrez poreza i očuvanje integriteta nacionalnih poreskih sistema³. Uspostava takvog sistema zahtijeva primjenu globalnih multilateralnih pravnih mehanizama i jedinstvenih tehničkih standarda za implementaciju.

Rad ima za cilj da analizira pravne mehanizme globalne multilateralne modele razmjene podataka u svrhu oporezivanja, kreirane od strane OECD, EU i SAD, kao i da predoči

¹ Finnerty C., Merks P., Petriccione M. & Russo R. (2007). *Fundamentals of International Tax Planning*. Amsterdam: IBFD.

² Terra, B. J.M. & Wattel, P.J. (2008). *European Tax Law, Fifth Edition*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International.

³ OECD (2014). *Standard for Automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters*. OECD Publishing, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264216525-en>.

potrebu integriranja Bosne i Hercegovine (BiH) u globalnu borbu protiv finansijskog fenomena neoporezivanja.

2. OECD MODELI RAZMJENE PODATAKA IZ PODRUČJA POREZA

Razvijene države u okviru OECD-a kreirale su pravni okvir za različite modele razmjene informacija iz područja poreza⁴. U osnovi, modeli se zasnivaju na automatskoj razmjeni informacija u smislu sistemske i periodične transmisije velikog broja informacija o poreskim obveznicima nerezidentima iz države koja dostavlja podatke prema državi u kojoj su obveznici o kojima se informacije dostavljaju rezidenti. Informacije se odnose na različite kategorije oporezivog dohotka (dividende, kamate, tantijeme, plate, poenzije). Modeli saradnje podrazumijevaju bilateralnu i multilateralnu razmjenu informacija.

2.1. Bilateralna razmjena podataka

Razmjena informacija iz područja poreza između dvije države bazira se na čl. 26 OECD Modela konvencije u vezi sa porezima na dohodak i capital (*OECD Model Convention with respect to Taxes on Income and on Capital*). Države se obvezuju da će razmjenjivati informacije koje su predvidivo relevantne za izvršavanje odredaba Konvencije ili za izvršavanje ili sprovođenje domaćih poreskih propisa svih nivoa vlasti. Prilikom razmjene informacija države se obvezuju na čuvanje tajnosti informacija. Informacije mogu biti objavljene samo osobama ili institucijama (uključujući i sudove i tijela državne uprave) u vezi sa razrezom ili naplatom poreza, istragama ili procesuiranjem predmeta iz područja oporezivanja. Informacije mogu biti objavljene u toku sudskih postupaka ili u sudskim presudama. Tokom 2012. godine dodana je i odredba da se primljene informacije mogu koristiti i za druge svrhe ukoliko je to propisano u obje države potpisnice i ukoliko nadležna institucija (poreska uprava) države koja dostavlja podatke odobri takvu upotrebu⁵.

Navedena pravila razmjene informacija ne treba shvatiti u smislu da se državama koje dostavljaju podatke nameću obveze da izvršavaju administrativne procedure koje nisu u skladu sa propisima i praksom druge države, niti da dostavljaju informacije koje se ne mogu pribaviti prema propisima ili u toku normalnih aktivnosti poreske uprave, niti da dostavljaju informacije kojima bi se mogle otkriti informacije koje predstavljaju trgovinsku, poslovnu, industrijsku, komercijalnu ili profesionalnu tajnu, trgovinski proces ili informaciju koja bi bila suprotna javnoj politici (*ordre public*). Međutim, država potpisnica ne može da odbije dostavu informacija iz razloga što je informacija u posjedu banke, druge finansijske institucije, fiducijara ili zbog toga što se informacija odnosi na vlasničke udjele u subjektu.

Modelom su predviđene sljedeći mehanizmi razmjene informacija:

- razmjena informacija na zahtjev
- automatska razmjena
- spontana razmjena
- simultane poreske istrage
- sudjelovanje u poreskim istragama u drugim državama

⁴ Lang M. (2010). Introduction to the Law of Double Taxation Convention. Wien – Amsterdam: Linde – IBFD.

⁵ OECD (2012). Update to Article 26 of the OECD Model Tax Convention and its commentary, approved by the OECD Council on 17 July 2012, www.oecd.org.

- razmjena informacija vezanih za oporezivanje određene industrijske grane ili sektora privrede.

2.2. Multilateralna razmjena podataka

Na globalnom planu u okviru OECD-a razvijen je i model multilateralne konvencije o uzajamnoj pomoći u području poreza (engl. *Multilateral Convention on Mutual Assistance in Tax Matters*)⁶. Izvorno, Konvencija je zajednički produkt Vijeća Evrope i OECD. Od 1988.g. konvenciji mogu pristupiti članice obje organizacije. Izvorna Konvencija je izmijenjena 2010., u cilju usklađivanja sa međunarodnim standardima u području razmjene podataka za poreske svrhe. Nova Konvencija je stupila na snagu 1.6.2011.⁷ Najrazvijenije zemlje svijeta, okupljene u grupi G-20, u novembru 2011.g. su pozvale i druge zemlje, pogotovo zemlje u razvoju, da pristupe revidiranoj multilateralnoj konvenciji o uzajamnoj saradnji u području poreza⁸. Nadzor nad primjenom konvencije vrši polustalno tijelo koje čine predstavnici država koje su potpisale konvenciju. Do kraja 2014. godine Konvenciju je potpisalo 60 država, a pridružilo se preko deset država⁹. Potpisnice konvencije su najrazvijenije države grupacije G20, skoro sve članice OECD, brzo rastuće članice (BRIICS¹⁰), glavni finansijski centri i dio zemalja u razvoju.

Konvencija predstavlja međunarodni pravni okvir za saradnju između država u cilju sprječavanja izbjegavanja plaćanja poreza i poreske evazije na međunarodnom planu. Ona nudi veliki broj instrumenata za službenu saradnju u poreskim pitanjima, osiguravajući sve oblike razmjene informacija i pomoć pri naplati svih vrsta poreza, uključujući i obavezne socijalne doprinose¹¹, bez obzira na nivo vlade koji ih ubire.

Opseg razmjene obuhvata sljedeće poreze:

- poreze na dohodak ili dobit,
- poreze na kapitalne dobitke¹²,
- poreze na neto bogatstvo,
- poreze na imovinu, nasljeđe i darove, poreze na nepokretnosti,
- poreze na potrošnju (PDV, porez na promet),
- posebne poreze na dobra i usluge (akcize),
- poreze na upotrebu ili vlasništvo nad motornim vozilima,
- poreze na upotrebu ili vlasništvo nad pokretnom imovinom, osim motornih vozila i ostale poreze.

⁶ Multilateral Convention on Mutual Assistance in Tax Matters. Strasbourg: Council of Europe. <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/127.htm>.

⁷ Multilateral Convention on Mutual Assistance in Tax Matters as amended by the 2010 Protocol. Strasbourg: Council of Europe. <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/127-rev.htm>.

⁸ Izvor: www.oecd.org.

⁹ O interesu država za uključivanje u ovaj oblik poreske saradnje država ukazuje i činjenica da su Konvenciji samo u proteklih godinu i pol dana pristupilo (potpisalo i ratificiralo) 35 država. Izvor: Jurisdictions participating in the Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters, status 8 December 2014. OECD Tax News, www.oecd.org.

¹⁰ Popularna skraćenica za grupaciju država koju sačinjavaju Brazil, Ruska Federacija, Indija, Indonezija, Kina i Južna Afrika.

¹¹ Socijalni doprinosi koji se uplaćuju u budžet vlade ili u javne fondove.

¹² Porezi koji se ubiru odvojeno od oporezivanja dohotka i dobiti.

Konvencija olakšava srpovođenje zajedničkih kontrola i razmjenu informacija vezanih za pranje novca i korupciju. S druge strane, osigurana su prava poreskih obveznika u punoj mjeri, njihov integritet, povjerljivost informacija koji se razmjenjuju, pogotovo ličnih podataka. Sporazum o automatskoj razmjeni podataka (čl. 6 Konvencije) potpisala je 51 država, od čega 32 su iz Evrope. Konvencija ima multilateralni karakter i predstavlja jedinstveni pravni mehanizam za sve države potpisnice. Međutim, njena implementacija u konkretnim slučajevima razmjene podataka između članica ima bilateralni karakter. I pored toga, visok stepen unifikacije automatske razmjene podataka je postignut objavom jedinstvenih standarda automatske razmjene i izvještavanja¹³.

3. EU PLATFORMA SLUŽBENE SARADNJE U PODRUČJU POREZA

3.1. Pravni okvir

Evolutivni put pravnog okvira saradnje poreskih uprava članica EU slijedio je pravno pozicioniranje oporezivanja u Ugovoru o osnivanju EU. Zbog značaja fiskalnog suvereniteta za očuvanje nacionalnog suvereniteta članica oporezivanje nije uključeno u zajedničke politike EU. Međutim, određen nivo integracije poreza je bio nužan. Zadržavanje autonomnih nacionalnih poreskih sistema dovelo bi do poreske konkurencije između članica i fragmentacije jedinstvenog tržišta po nacionalnim granicama, što direktno ugrožava osnovne postulate tržišta Unije – slobodno kretanje ljudi, dobara, usluga i kapitala. Povezivanje poreskih uprava članica je nužno da bi se ublažile negativne fiskalne posljedice integracije tržišta članica u jedinstveno tržište Zajednice, budući da je eliminacijom fiskalnih granica između članica došlo do slabljenja kontrolnih mehanizama nacionalnih fiskalnih vlasti. Ekspanzijom poslovanja kompanija na teritoriju EU i pojavom lančanih međunarodnih prevara u segmentu PDV-a bliža saradnja svih članica u borbi protiv poreskih prevara postala je urgentno evropsko pitanje. Rješavanje ovog problema je zahtijevalo donošenje obvezujućih propisa EU kojima će se direktno, bez intervencije članice, propisati obaveze članica u području indirektnih poreza.

Nakon višegodišnjeg usaglašavanja važeći pravni okvir kojim se regulira službena saradnja poreskih uprava obuhvata sljedeće propise:

- Uredbu Vijeća br. 909/2010 o službenoj saradnji u oblasti PDV-a¹⁴,
- Uredbu Vijeća br. 2073/2004 o službenoj saradnji u području akciza¹⁵,
- Direktivu Vijeća 2011/16/EU, koja se *de facto* odnosi na direktne poreze¹⁶.

Krajem 2012.godine Evropska komisija je donijela provedbenu Uredbu 1156/2012¹⁷, kojom je preciznije propisala pravila razmjene podataka u smislu odredaba Direktive.

¹³ OECD (2014). Standard for Automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters. OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264216525-en>.

¹⁴ Council Regulation (EU) No 904/2010 of 7 October 2010 on administrative cooperation and combating fraud in the field of value added tax (recast).

¹⁵ Council Regulation No 2073/2004 of 16 November 2004 on administrative cooperation in the field of excise duties.

¹⁶ Council Directive 2011/16/EU of 15 February 2011 on administrative cooperation in the field of taxation and repealing Directive 77/799/EEZ, OJ L 64, 11.3.2011.

¹⁷ Commission Implementing Regulation (EU) No 1156/2012 of 6 December 2012 laying down detailed rules for implementing certain provisions of Council Directive 2011/16/EU on administrative cooperation in the field of taxation, OJ L 335, 7.12.2012.

Osnovna razlika između tri evropska zakona koji propisuju službenu saradnju nalazi se u opsegu primjene propisa i to u pogledu:

- podjele poreza po vrstama
- podjele poreza prema nivoima vlasti koji ih ubiru.

Direktiva 2011/16/EU, iako se u biti odnosi na direktne poreze, propisuje službenu saradnju između poreskih uprava članica "u polju poreza", bez navođenja određene vrste poreza. Ovakva terminološka odrednica je bila nužna s obzirom da naziv "direktni porezi" ne bi obuhvatio sve poreze koji se pojavljuju u međunarodnim transakcijama na teritoriju EU, a koji, s druge strane, nisu obuhvaćeni postojećim propisima kojima se regulira službena saradnja poreskih uprava članica u području PDV i akciza. Pored direktnih poreza postoje različiti indirektni porezi u članicama koji nisu uključeni u zajednički harmonizirani sistem indirektnih poreza EU i na koje se, posljedično, ne odnose ni do sada doneseni propisi o obveznoj službenoj saradnji poreskih uprava. Pogotovo je to slučaj sa različitim vrstama akciza i posebnih poreza koji postoje u članicama, a koji izlaze iz zajedničkog okvira oporezivanja akcizom u EU.

Stoga, Direktiva se ne odnosi na:

- PDV-e, carinske dažbine i akcize uključenih u zajednički pravni okvir EU¹⁸;
- obavezne socijalne doprinose, bez obzira da li ih ubire članica ili agencija članice ili institucija socijalnog osiguranja (tj. fondovi) osnovana u skladu sa javnim zakonom;
- takse¹⁹
- naknade ugovorne naravi²⁰;
- ili, drugačije rečeno, Direktiva se odnosi na:
  - ostale indirektno poreze, koji nisu regulirani na nivou EU;
  - direktne poreze;
  - dobrovoljno socijalno osiguranje.

Dileme ne postoje u pogledu podjele poreza prema nivoima vlasti koje ih ubiru, imajući u vidu da su PDV i akcize porezi koje ubiru centralne/federalne vlade. Stoga, posebna odrednica postoji samo u novoj Direktivi 2011/16/EU da se njene odredbe primjenjuje na sve poreze, bilo koje vrste, koje ubiru članice i administrativni ili podružni uredi u ime članica, uključujući i poreze koje ubiru lokalne vlasti.

Sistemom saradnje u porezima obuhvaćeni su skoro svi obveznici, pravne i fizičke osobe, bez obzira na pravnu formu. Pored tradicionalnih pravnih formi, fondacija, trustova i investicionih fondova, obaveza dostave podataka odnosi se na sve druge forme i pravne aranžmane i instrumente koje uspostavljaju obveznici u članicama.

Navedani propisi iz područja službene saradnje poreskih uprava u EU uključuju i

¹⁸ Na nivou EU izvršena je harmonizacija akciza na duhanske proizvode, akciza na grupaciju proizvoda koje čine alkohol, pivo, vino i alkoholna pića i akciza na grupaciju energenata - naftni derivati, plin, električna energija, uglj i koks.

¹⁹ Npr. takse za ovjere koje naplaćuju javne institucije.

²⁰ Npr. naknade za javne / komunalne usluge.

pravila dvostrane razmjene podataka između članica EU i trećih zemalja. Pod pojmom "treće zemlje" podrazumijevaju se zemlje koje su potpisale sporazum sa EU o stabilizaciji i pridruživanju i zemlje-kandidati za punopravno članstvo u EU.

Razmjena informacija je osnovni obvezni mehanizam saradnje poreskih uprava članica. Kod direktnih poreza mehanizam je jedinstveno uređen, dok kod PDV-a i akciza taj oblik ima dva podoblika – razmjenu po zahtjevu za informacijom i razmjenu po zahtjevu za službeni upit. Pravni okvir EU propisuje i razmjenu informacija bez prethodnog zahtjeva, koja može biti automatska i spontana. Zemlje članice su dužne da poduzmu sve nužne korake i mjere da uspostave automatsku razmjenu informacija. U slučaju razmjene informacija o direktnim i ostalim porezima propisana je obavezna automatska razmjena raspoloživih informacija o rezidentima druge članice u vezi sljedećih kategorija dohotka i kapitala: ličnih primanja, primanja (naknada) direktora, proizvođača životnog osiguranja koji nisu obuhvaćeni nekim drugim propisima EU o razmjeni podataka, penzija, vlasništva nad nepokretnostima i prihodima od nepokretnosti. Članice mogu spontanom razmjenom da dostave bilo koju informaciju o PDV obveznicima ili akcizama koja se može proslijediti bez prethodnog zahtjeva ukoliko je smatraju korisnom za drugu članicu.

Sistem službene saradnje između članica podrazumijeva i zajedničko sudjelovanje u provjerama i istragama u vezi sa obveznicima koji posluju u više članica ili čije poslovanje ima efekata na prihode više članica EU. Istražitelji poreske uprave članice koja potražuje podatke mogu boraviti u prostorijama poreske uprave članice koja raspolaže informacijama i prisustvovati provjerama i istragama koje se sprovode na teritoriju članice koja raspolaže informacijama. U cilju prikupljanja informacija u vezi sa lančanim poreskim prevarama, u situacijama kada je to u interesu članica, dvije ili više članica mogu dogovoriti sprovođenje simultanih-istovremenih kontrolnih aktivnosti kod jednog ili više povezanih poreskih obveznika. Ovakve kontrole, budući da su opsežnije i sveobuhvatnije, sa koordiniranom upotrebom resursa, daleko su efikasnije nego ograničene pojedinačne kontrole poreskih uprava.

Novom Uredbom o saradnji u području PDV-a, koja se primjenjuje od 1.1.2012.g., je uspostavljena i mreža za brzu razmjenu informacija između članica, nazvana Eurofisc. Uspostavom ove multilateralne mreže biće znatno olakšana primjena pravila službene razmjene podataka i ukupna saradnja članica EU u borbi protiv PDV prevara²¹.

Direktivom o saradnji u polju direktnih i ostalih indirektnih poreza predviđen je i specifični oblik saradnje koji podrazumijeva razmjenu najbolje prakse između članica. Članice će zajedno sa Komisijom ispitati i ocijeniti službenu saradnju propisanu Direktivom. Isto tako, one će razmijeniti iskustva i najbolju praksu. U tom smislu članice mogu da predlože i direktive o načinu razmjene najbolje prakse i iskustava.

²¹ Okvir mreže Eurofisc obuhvata uspostavu multilateralnog mehanizma za rano upozorenje na PDV prevare, koordinaciju brze multilateralne razmjene ciljnih informacija i koordinacija rada i aktivnosti nacionalnih oficira za vezu u Eurofisc-u u vezi primljenih upozorenja.

4. AMERIČKI MODEL - FATCA

Model razmjene informaciju u svrhu oporezivanja u SAD razvijen je na bazi Zakona o poštivanju poreza na finansijske transakcije (FATCA – *Foreign Account Tax Compliance Act*), koji je usvojen 2010. od strane Kongresa SAD²². Zakon je stupio na snagu 1.7.2014. godine. Primarni cilj usvajanja zakona je djeluje u pravcu sprječavanja ili smanjenja utaje poreza američkih obveznika putem računa u nerezidentnim bankama. Prema odredbama Zakona o modelu FATCA svaka strana finansijska institucija je dužna da obavijesti Upravu prihoda o finansijskim računima koje drže obveznici SAD. Podatke Upravi prihoda su dužni dostavljati i strani subjekti čiji su vlasnici u značajnoj mjeri obveznici SAD²³. Zakon se primjenjuje na sve račune i transakcije koje premašuju 50,000 USD.

Model automatizirane razmjene podataka prihvaćen je od velikog broja država i finansijskih institucija²⁴. U primjeni su konvencije ili bilateralni sporazumi između SAD i 86 država u vezi sa razmjenom podataka potrebnih za razrez poreza. S obzirom da su sporazum FATCA, između ostalog, potpisale sve članice EU, Rusija, Kina, Kanada, Japan, i ostale razvijene zemlje i finansijski centri, uključujući i Švicarsku, kao zemlju sa tradicijom zaštite podataka o bankovnim računima, u perspektivi bi model razmjene podataka SAD u poreske svrhe mogao postati univerzalni model za razmjenu finansijskih podataka na globalnom nivou.

Pored globalne ekspanzije modela FATCA drugi proces, koji se simultano odvija, jeste širenje opsega razmjene podataka između država. Pored podataka koji su potrebni za oporezivanje opseg modela FATCA obuhvata i automatsko izvještavanje o kamatama na depozite plaćene stranim deponentima koji se drže u SAD i o udjelima u stranoj finansijskoj imovini (*offshore*) iznad propisanog iznosa. Propisi osim obaveze izvještavanja predviđaju i sankcije ukoliko se ne dostave izvještaji o finansijskoj imovini²⁵.

5. USPOSTAVA GLOBALNIH MEHANIZAMA SARADNJE U POREZIMA

5.1. Globalni forum za saradnju poreskih uprava

Globalni forum o transparentnosti i razmjeni informacija za poreske svrhe (*Global Forum on Transparency and Exchange Information for Tax Purpose*), predstavlja najopsežniji multilateralni okvir za razmjenu informacija u svrhu oporezivanja koji okuplja 120 država na ravnopravnoj osnovi. Forum je iniciran od strane najrazvijenijih država 1996. u cilju borbe protiv štetne poreske prakse i poreskih rajeva. Do danas 38 država ("poreskih rajeva") se obavezalo da će poboljšati transparentnost i uspostaviti efektivnu razmjenu informaciju iz području poreza. Forum je restruktuiran 2009. na zahtjev grupe od 20 najrazvijenijih zemalja.

Standardi transparentnosti i razmjene informacija iz područja poreza podrazumijevaju sljedeće:

²² Zakon je dostupan na linku službenih novina američkog Kongresa: <http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-111publ147/pdf/PLAW-111publ147.pdf>.

²³ Izvor: <http://www.treasury.gov/resource-center/tax-policy/treaties/Pages/FATCA.aspx>.

²⁴ Do sada je sporazumu pristupilo više od 77,000 finansijskih institucija. Izvor: www.forbes.com.

²⁵ Finansijske institucije u SAD mogu zadržati i do 30% transfera stranim subjektima ukoliko nisu podnešeni validni dokumenti o transferu, statusu subjekta u odnosu na FATCA i izvještaji o postojanju udjela u nefinansijskim subjektima.

- uspostavu mehanizma razmjene podataka na osnovu zahtjeva;
- raspoloživost pouzdanih informacija (od strane banaka, o vlasništvu, identitetu i računovodstvene informacije);
- nadležnost za blagovremeno pribavljanje i pružanje informacija prema specifičnim zahtjevima;
- poštivanje zaštite i ograničenja, te postojanje pravila povjerljivosti za razmjenu informacija.

U principu, članica Globalnog foruma može biti svaka država u svijetu koja se želi obavezati na poštivanje međunarodnih standarda transparentnosti i razmjene informacija. Pored toga, članica mora dopustiti pregled pravnog i regulatornog okvira za razmjenu informacija u vezi oporezivanja i implementacije standarda transparentnosti i razmjene u praksi. Pregled, koji vrši grupa od 30 država članica Forumu, ima za cilj da se procijeni raspoloživost informacija u svrhu oporezivanja, posebno računovodstvenih, finansijskih (u posjedu banaka) i informacija o vlasništvu. Raspoloživost potrebnih informacija se procjenjuje i sa aspekta mogućnosti pristupa informacijama, u smislu njihovog pribavljanja od nadležnih organa i postojanja prepreka pristupu (npr. u vidu bankarske tajne, domaćih zahtjeva ili drugih barijera) koje mogu neopravdano da odlože razmjenu informacija. Pored navedenog, pregledom se analizira efikasnost postojećih mehanizma razmjene informacija u poreske svrhe. Države primjenjuju različite mehanizme, najčešće bilateralne sporazume ili sporazume o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, sporazume o razmjeni poreskih informacija ili multilateralne konvencije, a mnogo rjeđe pitanja razmjene informacija u svrhu oporezivanja uređuje unilateralno, nacionalnim propisima²⁶.

5.2. Usklađivanje platforme EU i američkog modela FATCA

Iako se smatralo da je usvajanjem Direktive 2011/16/EU za određeno vrijeme zatvoren pravni okvir sistema službene saradnje poreskih uprava članica EU nedavno su prezentirane izmjene kojima se značajno proširuje opseg razmjene informacija u području izravnih poreza, sa planom daljeg proširenja od 2017.

S obzirom da su neke velike članice potpisale sporazum FATCA sa SAD o razmjeni finansijskih informacija Vijeće EU je u cilju prevencije poreskih prevara, utaje poreza i agresivnog poreskog planiranja Vijeće EU je u maju 2013. tražilo proširenje obvezujuće razmjene podataka članica i na globalni nivo. Sadašnji pravni okvir obvezujuće saradnje u području poreza već omogućuje proširenje platforme saradnje i na treće zemlje, međutim, potrebno je zaključivati bilateralne i multilateralne ugovore između članica i trećih zemalja. Na inicijativu velikih članica EU razmatra dalje širenje opsega razmjene informacija i na finansijske transakcije, po ugledu na FATCA.

Širenjem opsega razmjene podataka unutar EU, osim što bi se postigla vanjska konvergencija prema FATCA modelu, osigurala bi se veća kohezija poreskih administracija na nivou EU. U tom slučaju ne bi bilo potrebno da članice EU pojedinačno zaključuju bilateralne ili multilateralne sporazume o razmjeni poreskih podataka sa trećim zemljama. Istodobno bi Unija postala globalni lider u razmjeni podataka za potrebe oporezivanja, jer

²⁶ OECD (2012). Tax Transparency 2012 – Report on Progress. OECD Publishing.

bi EU platforma saradnje postala najopsežnija platforma u svijetu, uključujući i razmjenu informacija o svim porezima i finansijskim transakcijama koje predstavljaju predmet oporezivanja.

Krajem 2014. Vijeće EU je usvojilo izmjene Direktive 2011/16/EU kojima se propisuje obaveza automatske razmjene i podataka o dividendama, kapitalnim dobitcima, bilo kojem drugom iznosu koji se isplaćuje od strane finansijskih institucija u svojstvu povjerioca ili dužnika, uključujući i podatke o otkupu vrijednosnih papira i saldu na računima²⁷.

Navedene dodatne stavke, prema stavu Evropske komisije, indirektno se odnose na korisnike prihoda koji su fizičke osobe ili na kapital koji takve osobe direktno ili indirektno posjeduju. Podaci o navedenim stavkama su u posjedu finansijskih posrednika, koje će svakako morati da prosljeđuju poreskim upravama, u skladu sa sporazumima koje su članice zaključile sa SAD u okviru FATCA. S druge strane, opseg izvještavanja je proširen i u skladu sa zahtjevima OECD-a. Na ovaj način svaka članica će kreirati jedinstven set podataka kojim će se istovremeno zadovoljiti potrebe izvještavanja prema EU, ali i prema OECD i SAD.

Unifikacijom automatizirane razmjene podataka minimiziraju se troškovi administriranja i dostave podataka koje imaju ekonomski i finansijski subjekti u članicama. Povećanjem opsega primjene direktive EU nastoji da obveznicima ograniči mogućnosti izbjegavanja izvještavanja o prihodima, dohotku i imovini na način da prenesu imovinu na finansijske institucije ili u ulaganja u finansijske proizvode koji su izvan djelokruga direktive. Osim toga, izmjenama direktive obaveza izvještavanja se proširuje i na prihode od prodaje finansijske imovine da bi se osujetila mogućnost skrivanja kapitala koji potječe od dohotka ili imovine koji su oporezivi. Izmjene direktive će biti u primjeni od 1.1.2016. godine.

6. MEĐUNARODNI STANDARDI RAZMJENE INFORMACIJA O OBVEZNICIMA

6.1. Pravilo „predvidive važnosti“ informacija

Informacije iz područja poreza da bi bile predmetom međunarodne razmjene trebaju biti „predvidivo važne“. Karakteristika “predvidive važnosti” poreskih informacija je uvedena kao globalni standard razmjene informacija. U načelu, ovaj standard podrazumijeva da razmjena podataka treba da obuhvati samo relevantne informacije.

U EU standard istodobno obavezuje članicu koja potražuje podatke da potražuje samo podatke koji su relevantni za domaće istrage, ali i drugu članicu da dostavi sve relevantne informacije koje se tiču određenog slučaja ili obveznika. Tako, Direktiva 2011/16/EU ne daje slobodu članicama da nepotrebno opterećuju druge članice sa zahtjevima za dostavom informacija koje neće biti od velike važnosti za poreske vlasti u članici koja traži informacije, ali, s druge strane, ne daje ni slobodu članici koja dostavlja podatke da ograničava dostavljanje podataka koji se traže ili njihov obuhvat.

²⁷ Council Directive 2014/107/EU of 9 December 2014 amending Directive 2011/16/EU as regards mandatory automatic exchange of information in the field of taxation, OJ L 359, 16.12.2014.

Slično razvoju u EU pojam “predvidive važnosti” je evoluirao i u modelima bilateralnih konvencija OECD-a (čl. 26). Umjesto pojma „nužne informacije“ članice OECD-a su 2002. uvele odrednicu „predvide važnosti“ informacija koje se razmjenjuju. Namjera OECD je bila da pojasni državama da one nemaju slobodu da poduzimaju tzv. “pecačke ekspedicije”, odnosno da dostavljaju spekulativne zahtjeve koje nemaju očiglednu vezu sa otvorenim upitom ili istragom ili da zahtijevaju informacije za koje se može ustvrditi da nisu relevantne za poresku upravu. Kao “pecačka ekspedicija” podrazumijeva se zahtjev za dostavu informacija bez jasne identifikacije obveznika ili grupe obveznika, ukoliko se radi o povezanim osobama. Potrebno je da država koja traži informacije dostavi detaljan opis grupe obveznika, činjenice bitne za predmet i okolnosti koje su dovele do potrebe za dodatnim informacijama, opis odredaba zakona kojeg primjenjuje na konkretan predmet, te da navede razloge zbog kojih se vjeruje da obveznici za koje se traže informacije ne poštuju poreske propise i da ih potkrijepe dokazima.

6.2. Standard sigurnosti

Svi globalni modeli razmjene informacija iz poreza podrazumijevaju primjenu međunarodnih standarda. Poštivanje prava obveznika, fizičkih i pravnih osoba, predstavlja temelj funkcioniranja modernih poreskih sistema. Neovisno da li se rade od bilateralnim ili multilateralim sporazumima o razmjeni podataka države su dužne da poštuju standard sigurnosti i zaštite interesa obveznika čiji se podaci razmjenjuju. Prema OECD države se trebaju pridržavati sljedećih temeljnih pravila²⁸:

- povjerljivost se odnosi i na informacije koje su pribavljene na zahtjev i na informacije koje su dostavljene na zahtjev
- države treba da primjenjuju i odredbe sporazuma i odredbe domaćih propisa u cilju osiguranja povjerljivosti
- razmijenjene informacije su mogu koristiti samo za određene svrhe
- razmijenjene informacije mogu se objaviti samo određenim osobama.

Za efikasnu razmjenu informacija relevantnih za razrez poreza, naplatu poreza i borbu protiv poreskih utaja bitno je uspostaviti zajedničku tehničku (IT) platformu, koja podrazumijeva standardizaciju procedura, obrazaca i formata izvještavanja država, primjenu procedura zaštite podataka prilikom transmisije (npr. kriptovanje)²⁹

Slično modelu OECD-a i službena saradnja poreskih uprava članica EU se temelji na zajedničkim pravnim, tehničkim, materijalnim i drugim pretpostavkama koje osiguravaju jedinstven, jednoobrazan i jasan pristup za sve članice. Razmijenjene informacije u bilo kojem obliku predstavljaju službenu tajnu i uživaju zaštitu propisanu nacionalnim propisima članice i propisima EU³⁰. Zbog osjetljivosti ovih pitanja Direktiva 201/169/EU je usklađena sa temeljnim pravima i načelima koja su priznata Poveljom o temeljnim pravima EU (*Charter of Fundamental Rights of the European Union*).

²⁸ OECD (2012). Guide on the Protection of Confidentiality of Information exchanged for Tax Purpose. OECD Publishing.

²⁹ Više: <http://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/commontechnicalsolutions.htm>

³⁰ U skladu sa Direktivom 95/46/EC (Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data) u dijelu kojim se reguliraju pravo pristupa informacijama, predmet sakupljanja informacija, objava prikupljenih informacija i sl.

Razmijenjene podatke u području PDV-a članice mogu koristiti i za uspostavu osnove za razrez PDV-a, naplatu PDV-a, kontrolu poštivanja poreskih propisa i za obračun ostalih poreza, dažbina i taksu.³¹ Prikupljene informacije o direktnim i ostalim porezima mogu se koristiti za administriranje i sprovođenje nacionalnih propisa članica u području poreza na koje se odnosi Direktiva, uključujući i razrez ostalih poreza, pristojbi i taksu i obveznih socijalnih doprinosa. U svakom slučaju, prikupljeni podaci i informacije o svim vrstama poreza mogu biti korišteni kao dokazni materijal u sudskim postupcima zbog kršenja poreskih propisa i u druge svrhe po odobrenju nadležne institucije zemlje koja traži podatke. Izvještaji, izjave i ostali dokumenti, bilo originali ili ovjerene kopije, koji se prikupe od strane zemlje koja je dužna da pribavi podatke u zemlji koja je tražila informacije imaju isti tretman kao i ostali slični dokumenti koji se prikupljaju od nacionalnih institucija, te mogu poslužiti kao dokaz kod nadležnih tijela zemlje koja ih je dobila u razmjeni. Nadležna institucija članice od koje se traže podaci ne smije uskratiti dostavu podataka drugoj članici pod izgovorom da traženi podaci nisu značajni za domaće istrage. Isto tako, podaci se moraju dostaviti i u slučaju da su traženi podaci u posjedu banaka, ostalih finansijskih institucija, drugih finansijskih institucija, skrbnika ili osoba koje djeluju kao fiducijari ili iz razloga što se podaci odnose na lične vlasničke udjele.

Članice su dužne da usvoje mjere nužne za osiguranje kvalitete, pouzdanosti i tačnosti podataka koje razmjenjuju elektronskim putem, pogotovo kad se radi o podacima koje se prikupljaju od oporezivih i neoporezivih pravnih osoba potrebnih za njihovu identifikaciju. Svaki vid komunikacije informacija o direktnim i indirektnim porezima između članica treba imati svoju standardiziranu formu, propisanu od strane Komisije³². To uključuje forme zahtjeva za informacijama, zahtjeva za službeni upit, odgovora na zahtjeve, potvrde, zahtjeve za dodatnim informacijama, nemogućnost ili odbijanje zahtjeva. Uz standardnu formu mogu se priložiti izvještaji, finansijski izvještaji ili drugi dokumenti i ovjerene kopije. Razmjena informacija u okviru propisa o službenoj saradnji obavlja se elektronskim putem u mjeri koliko je to moguće³³.

7. UKLJUČIVANJE BIH U REGIONALNU I GLOBALNU PORESKU SARADNJU

Pismom namjere iz juna 2012. godine Bosna i Hercegovina se obavezala da će, u sklopu *stand-by* aranžmana sa Međunarodnim monetarnim fondom (MMF), jačati saradnju između poreskih uprava³⁴ uspostavom službene razmjene podataka o poreskim obveznici-

³¹ U skladu sa Direktivom 2010/24/EU (Directive 2010/24/EU of 16 March 2010 on mutual assistance for the recovery of claims relating to certain levies, duties, taxes and other measures, OJ L 84, 31.3.2010.), koja se primjenjuje od 1.1.2012.

³² Obrasci su propisane provedbenom Uredbom Komisije 1156/2012.

³³ Evropska komisija treba da održava i razvija zajedničku komunikacijsku mrežu / zajednički interface – program kojim omogućuje povezivanje različitih informatičkih sistema (CCN/CSI) i razmjenu informacija između članica. Članice su obvezne da održavaju vlastite informatičke sisteme kako bi se omogućila razmjena informacija preko CCN/CSI. Samo ovlaštene osobe akreditirane od sigurnosnih službi Evropske komisije mogu imati pristup informacijama, ali samo u operativnom smislu (održavanje mreže CCN/CSI).

³⁴ Radi se o Upravi za indirektno oporezivanje BiH, Poreskoj upravi Republike Srpske, Federalnoj poreskoj upravi i Poreskoj upravi Brčko Distrikta.

ma. Dopunskim pismom namjere iz juna 2013. fiskalne vlasti BiH su se ponovo obavezale da će uspostaviti sistem službene saradnje poreskih uprava u BiH koji će poreskim upravama od 1. januara 2014. osigurati uzajamno stalni, neograničeni i automatizirani pristup podacima o poreskim obveznicima³⁵.

Zahtjev MMF-a za uspostavom službene razmjene podataka između poreskih uprava u BiH je na liniji globalnog procesa transparentnosti u području oporezivanja koji, pod okriljem Vijeća Evrope i OECD-a, promovira razmjenu podataka o poreskim obveznicima i transakcijama u cilju eliminacije ili sprječavanja novog globalnog fenomena - dvostrukog neoporezivanja. Konačno, zahtjev MMF-a o uspostavi službene saradnje u području poreza u skladu je sa standardima EU i obavezama iz poglavlja „Oporezivanje“ koje BiH treba ispuniti u procesu preuzimanja pravne stečevine (*acquis*). Ta obaveza je već istaknuta odredbama čl. 98 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju³⁶, koje obvezuju BiH i EU da uspostave saradnju u oblasti oporezivanja.

Obaveza upostave službene saradnje između poreskih uprava BiH razumljiv je zahtjev MMF-a imajući u vidu decentralizirani fiskalni ustroj BiH u kojem entiteti i Distrikt imaju isključive nadležnosti za direktne poreze, dok su na nivo BiH prenesene nadležnosti za indirektno poreze. U fragmentiranom poreskom sistemu u jednoj državi, koja predstavlja jedinstveni ekonomski prostor, moguće su različite poreske zloupotrebe od obveznika koje rezultiraju poreskom evazijom i sivom ekonomijom. Navedene zloupotrebe, osim što narušavaju poresku disciplinu, jedinstveno tržište i vladavinu prava, dovode do snažne poreske evazije. U situaciji kada se vlade svih nivoa suočavaju sa ozbiljnim budžetskim deficitima i rastom dugova kako bi se dubioze sanirale efikasnija naplata javnih prihoda treba biti jedan od primarnih zadataka.

Obaveza uspostavljanja automatske, ekstenzivne i bezuslovne razmjene podataka između poreskih uprava unutar BiH već dvije godine je element obaveza koje BiH treba ispuniti prema MMF-u u sklopu *stand by* aranžmana. Sistem razmjene podataka je konačno uspostavljen 1.1.2014., a potrebno je dalje raditi na njegovoj tehničkoj dogradnji³⁷. Imajući u vidu opredjeljenje BiH za evropske integracije operativni model službene saradnje poreskih uprava u BiH trebao bi se temeljiti na mehanizmima, standardima i najboljoj praksi EU. Ovakav pristup ne samo da bi omogućio ispunjavanje obaveza prema MMF- u već bi predstavljao adekvatan korak ka integriranju BiH u sistem službene saradnje poreskih uprava EU.

8. ZAKLJUČAK

Globalna ekonomska kriza predstavljala je katalizator procesa internacionalizacije saradnje poreskih administracija iz nekoliko razloga. Prvo, obveznici, suočeni sa krizom,

³⁵ IMF (2013). Bosnia and Herzegovina Country Report No. 13/196, Washington. <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2013/cr13196.pdf>.

³⁶ „Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane, i Bosne i Hercegovine, sa druge strane“, „Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori“, br. 10, 13.11.2008.g.

³⁷ Više: IMF (2014). Bosnia and Herzegovina Country Report No. 14/189. Washington. <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2014/cr14189.pdf>.

tražili su načine da izbjegnu plaćanje poreza, pogotovo u međunarodnim finansijskim transakcijama. Drugo, slaba službena saradnja poreskih administracija i ekspanzija finansijskih inovacija i digitalne ekonomije pogodovala je nastanku novog globalnog finansijskog fenomena dvostrukog neoporezivanja. Treće, države, suočene sa potrebom brze fiskalne konsolidacije, osim rezova na strani rashoda trebale su se fokusirati i na veću efikasnost ubiranja poreza u međunarodnim transakcijama vezanih za potrošnju, ostvarenje dohotka i prihoda i posjedovanja finansijske i nefinansijske imovine.

U cilju eliminacije ili sprječavanja dvostrukog neoporezivanja razvijene zemlje su paralelno razvile nekoliko modela razmjene podataka potrebnih za razrez poreza u okviru OECD-a, EU i SAD. Modeli razmjene podataka se zasnivaju na multilateralnim sporazumima i konvencijama, kojima je pristupio veliki broj država i finansijskih centara, koji su se sve do prije nekoliko godina smatrali „poreskim rajevima“. Bez obzira na različita polazišta intenzivna saradnja razvijenih država je rezultirala konvergencijom modela i standardizacijom pravila i procedura razmjene informacija u poreske svrhe. Modeli razmjene podataka se razvijaju u pravcu kreiranja integralnog globalnog sistema automatizirane razmjene podataka u svrhu oporezivanja. U narednom koraku opseg razmjene podataka biće proširen i na sve finansijske transakcije.

Imajući u vidu tekuće globalne trendove zahtjev MMF-a za uspostavljanje službene razmjene podataka između poreskih uprava u BiH treba posmatrati samo kao prvi korak nužan za internu integraciju informacija potrebnih za efikasno prikupljanje poreza u okviru BiH. Drugi korak će predstavljati integriranje poreskih struktura BiH u platformu saradnje poreskih uprava EU, a treći uključivanje poreskih struktura BiH u globalni proces transparentnosti u području oporezivanja.

LITERATURA

1. Commission Implementing Regulation (EU) No 1156/2012 of 6 December 2012 laying down detailed rules for implementing certain provisions of Council Directive 2011/16/EU on administrative cooperation in the field of taxation, OJ L 335, 7.12.2012.
2. Council Directive 2011/16/EU of 15 February 2011 on administrative cooperation in the field of taxation and repealing Directive 77/799/EEZ, OJ L 64, 11.3.2011.
3. Council Directive 2014/107/EU of 9 December 2014 amending Directive 2011/16/EU as regards mandatory automatic exchange of information in the field of taxation, OJ L 359, 16.12.2014.
4. Council Regulation No 2073/2004 of 16 November 2004 on administrative cooperation in the field of excise duties
5. Council Regulation (EU) No 904/2010 of 7 October 2010 on administrative cooperation and combating fraud in the field of value added tax (recast)
6. Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data.
7. Finnerty, C., Merks, P., Petriccione, M. & Russo R. (2007). *Fundamentals of International Tax Planning*. Amsterdam: IBFD.
8. IMF (2013). *Bosnia and Herzegovina Country Report No. 13/196*, Washington. <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2013/cr13196.pdf>.
9. IMF (2014). *Bosnia and Herzegovina Country Report No. 14/189*, Washington. <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2014/cr14189.pdf>.

10. Lang, M. (2010). Introduction to the Law of Double Taxation Convention. Wien – Amsterdam: Linde – IBFD.
11. Multilateral Convention on Mutual Assistance in Tax Matters. Strasbourg: Council of Europe. <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/127.htm>.
12. Multilateral Convention on Mutual Assistance in Tax Matters as amended by the 2010 Protocol. Strasbourg: Council of Europe. <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/127-rev.htm>.
13. OECD (2012). Update to Article 26 of the OECD Model Tax Convention and its commentary, approved by the OECD Council on 17 July 2012. www.oecd.org.
14. OECD (2012). Guide on the Protection of Confidentiality of Information exchanged for Tax Purpose. OECD Publishing.
15. OECD (2012). Tax Transparency 2012 – Report on Progress. OECD Publishing.
16. OECD (2014). Standard for Automatic Exchange of Financial Account Information in Tax Matters. OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264216525-en>.
17. OECD (2014). Tax Transparency 2014 – Report on Progress. OECD Publishing.
18. Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između europskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane, i Bosne i Hercegovine, sa druge strane“, „Službeni glasnik BiH – Međunarodni ugovori“, br. 10, 13.11.2008.g.
19. Terra, B. J.M. & Wattel, P.J. (2008). European Tax Law, Fifth Edition. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International.

Doc. dr Dinka Antić

Law College, PanEuropean University Apeiron, Banja Luka, and the chief in Department for Macroeconomic Analysis of Management Board for Indirect Taxation Authority BiH, Banja Luka

Multilateral Mechanisms for Eliminating the Global Phenomena of Double Non-Taxation

Abstract: Internationalization of administrative cooperation of tax administrations is an adequate response to the growing internationalization of taxpayers' business and the emergence of new financial instruments. The emergence of cross-border and international tax frauds in addition to threatening the budgets of states, it also undermines fairness of taxation, since regular taxpayers pay more tax than they should, and threatens the efficiency of capital allocation and equal competition in the market. Exchange of information on taxpayers and transactions within multilateral agreements allows states to assess properly tax obligations in the field of direct taxes but also to combat tax evasion and tax fraud and eliminate double non-taxation at the global level. The adoption of a harmonized legal framework for cooperation between tax administrations is the winning of new forces in the world that are committed to maximum transparency in taxation and finances in global business. Bearing in mind the commitment of B&H for European integrations the operational model of administrative cooperation of tax administrations in B&H should be based on mechanisms, standards and best practices of the EU. Such approach would not only enable the fulfillment of obligations to the IMF but it would also represent an appropriate step towards integrating B&H into the system of administrative cooperation of tax administrations of the EU.

Key words: non-taxation, data exchange in tax matters.